

Чедомир МАРКОВИЋ

НЕКОЛИКО НОВИХ ГРОБОВА ИЗ БУДВЕ

Приликом нивелисања терена ради изградње нове и модер-није саобраћајнице као и већег паркинг простора у Будви, на простору између дворишта хотела „Авала” и самопослуге „Вра-чар”, пронађено је неколико гробова. Како су земљани радови углавном извођени механизацијом, то је на овом релативно ве-ликом простору за врло кратко време скинут слој земље мести-мично дебео и до 1,50 м.

Интервенција Завода за заштиту споменика културе СР Цр-не Горе уследила је врло брзо, али ипак није могла да предухитри потпуно уништење неколико гробних конструкција, као и да спречи скидање једног или два реда камена са зида једне веће гробнице, услед чега није било могуће констатовати тачну висину очуваних зидова. Но и поред овога Завод је својом интервен-цијом успео да за једно одређено време заустави даље извођење радова и да омогући кратка, сондажна испитивања угроженог дела терена на коме се простире будванска некропола. Уз помоћ десетак мануелних радника успели смо да за релативно кратко време убрзаним темпом истражимо већи део угроженог терена и да притом омогућимо несметано одвијање даљих радова.

Археолошки радови трајали су од 2. до 17. октобра 1967. године. У прво време приступило се испитивању већ откривених гробних конструкција и гробнице, а касније новим истражива-њима на већој површини. Због веома кратког временског терми-на, сонде су копане у облику ровова ширине 1,00 до 1,50 м, док је њихова дужина зависила од терена. На простору на коме је у првом моменту откривено неколико гробова, сонде су заузимале већу површину и биле су димензија 3,00x4,00 и 4,00x4,00 м.

Једну веома интересантну чињеницу смо запазили приликом сондирања терена. Гробне конструкције су махом биле распоре-ђене на једном уском појасу ближе самопослузи „Врачар”, док је простор ближи дворишту хотела „Авала” био потпуно празан,

мада би се по резултатима ранијих истраживања могло очекивати обрнуто. Скоро сви откривени гробови и гробнице били су укопани на приближно истим дубинама и по свему судећи захватили су гранични појас некрополе. Протезање гробних конструкција у једном правцу по ивици једне замишљене праве линије од дворишта хотела „Авале” па до самопослуге „Врачар”, иза које није откривен ни један гроб, наводи на помисао да је овај низ гробова био у ствари гранична линија некрополе, тј. њена периферија, иза које није вршено укопавање покојника ни у каснијим фазама. Такође се може запазити да се од ове замишљене праве линије некропола шири ка западу заузимајући падину омањег брега. Нажалост, услед недостатака финансијских средстава нисмо били у могућности да наша истраживања усмеримо и у овом правцу али пробијање једне мање уличице са јужне стране самопослуге уз падину овог брега потврдило је наша запажања. Наиме, у основи улице успели смо да колико-толико евидентирамо неколико остатака гробова са спаљеним и неколико са инхумираним покојницима. Све ово указује да би при следећим археолошким истраживањима требало већу пажњу обратити на ову благу падину која се пружа између хотела „Авале” и самопослуге „Врачар”.

Како смо већ рекли, ова кратка истраживања омогућила су да се открије још један мањи део велике будванске некрополе, те да се на основу распореда гробова и гробница и њихових форми покуша да утврди приближна граница будванске некрополе, наравно само у једном правцу.

У току ових наших истраживања откривено је једанаест гробова и две гробнице. Велика гробница обележена као гробница I налазила се прва у низу и око 15 м удаљена од дворишта хотела „Авале”, док се последња гробна конструкција налазила у темељима самопослуге, тако да је терен под гробовима захватао површину од око 240 м², а што наравно не представља и површину истраженог терена који је свакако много већи.

ОПИС ГРОБНИЦА И ГРОБОВА

Гробница I

Како је напред речено, приликом нивелисања терена булдожер је својим раоником скинуо један или два реда камена са зидова једне веће правоугаоне конструкције за коју се касније испоставило да представља већу гробницу са једним централним гробом. Гробница је обележена римским бројем I за разлику од гробова који су обележени арапским.

Дакле, гробница I је била правоугаоног облика димензија 2,00x4,00 м, оријентисана по дужиој оси исток — запад. Зидови гробнице са очуваним висинама до 0,55 м и дебљине од 0,50 до 0,60 м били су зидани од притесаног камена повезаног кречним малтером и лежали су на дубини од 1,50 м. Нема трагова малтерисања ни са унутрашње ни са спољашње стране, мада је унутрашње лице зидова брижљивије притесано. Источни зид гробнице је на средини пробијен и са обе стране ограђен са редом каменова већих димензија који се пружају и у унутрашњости гробнице. На растојању од 0,50 м од унутрашње ивице источног зида гробнице и у продужетку ова два низа каменова настављају се зидови централне гробне конструкције обележене као гроб 1. Два низа каменова на који се настављају зидови гроба 1 чине неку врсту прилаза јер ни сама гробна конструкција није била ограђена зидом са источне стране, већ је остављена отворена, вероватно ради лакшег смештаја покојника, поготову ако је цела гробна конструкција била на неки начин прекривена. Нажалост никакве остатке покривача нисмо приметили као ни покојника, што наводи на помисао да можда гробница и њен гроб никада нису били употребљени и да гробна конструкција заправо није била у потпуности завршена, те јој је источна страна остала незаздана а вероватно и покривач.

Уз спољашњи северни угао гроба нађена је једна фрагментована амфора којој је недостајао доњи део, део врата са отвором и дршке. Амфора је трбушастог реципијента од црвено печене земље, добро пречишћене са очуваном висином од 0,75 м. Вероватно је већ фрагментована положена у гробницу или боље речено остављена не као прилог покојнику већ као предмет који је својевремено служио мајсторима приликом градње гробнице.

Гр об 1

Гробна конструкција откривена у гробници I била је правоугаоног облика зидана од притесаног камена повезаног кречним малтером. Све унутрашње површине зидова дебљине 0,19 м биле су омалтерисане, као и дно гроба, само за разлику од зидова оно је било прекривено grubим малтером начињеним од крупног, непросејаног песка и пружало се до краја омалтерисаних зидова, затварајући мале, унутрашње димензије гроба: 0,63x0,46 м. Судећи по димензијама гроб је био намењен неком детету. Оријентисан је исток — запад и у односу на зидове гробнице лежи правилно. Омалтерисано дно гроба лежало је у нивоу темеља зидова гробнице и очуване висине зидова су потпуно исте као и код гробнице. Вероватно је булдожер и овде скинуо неколико редова камења.

Гробница II

Са северне стране гробнице I, уз спољашњу ивицу северног зида на растојању од 0,12 м откривена је још једна гробница која се својим обликом, начином градње и начином сахрањивања битно разликује од предходне.

Гробница II је правилне квадратне основе димензије 2,00x2,00 м, зидана од ломљеног камена утопљеног у кречни малтер. Цела квадратна основа гробнице озидана је ломљеним каменом изузев централне елипсоидне јаме димензија 0,65x0,50 м. Гробница је очувана до своје првобитне висине и она је износила 0,40 м.

Централна јама је била испуњена слојем гари и пепела у коме су нађене две фрагментоване урне, обележене као гроб 2 и гроб 3. Јама није била покривена, мада судећи по нешто искошеним горњим површинама зидова гробнице са падом ка спољашњим ивицама, вероватно ради бољег сливања воде, намеће се закључак да је ова камена конструкција имала карактер надземне гробнице код које је гробну јаму покривао некакав покривач, можда каква камена плоча коју је булдожер скинуо када је својим раоником клизао по компактној и чврстој горњој површини гробнице. Ово се може закључити и по томе што је у јамама било врло мало земље, заправо један танак и јасно издвојен слој од слоја гари и пепела.

Гроб 2

Фрагментована керамичка урна од црвено печене земље са испраним остацима спаљеног покојника укопана у дебео слој гари. У урни је нађен један мањи стаклени балзамаријум.

Гроб 3

Фрагментована керамичка урна од црвено печене земље укопана у дебео слој гари којим је испуњена јама гробнице II. У урни међу испраним калцифицираним остацима костију спаљеног покојника, нађен је такође један мањи стаклени балзамаријум.

Гроб 4

Северно од гробнице I на удаљености од 4,00 м откривен је гроб конструисан од ломљеног камена, који у неправилном низу ограђује гробну јаму правоугаоног облика, димензија 1,75x0,64 м. Гробна јама је била покривена масивним покривачем од ломљеног

камена, који је у неколико слојева, без реда био набацан на сакрањеног покојника. Гроб је био оријентисан исток — запад.

У гробу су нађени остаци инхумираног покојника (неколико фрагмената костију ногу и руку). Од прилога у гробу су нађени неколико фрагмената ситно канеловане керамике црвене и сиве боје. Приликом чишћења гробне јаме у самој основи гроба откривен је део кружне јаме испуњен слојем гари и пепела, што говори да је гроб 4 укопан у старији гроб са спаљеним покојником. Укопавањем гроба 4, гроб са спаљеним покојником је био толико поремећен да није било могуће ухватити његове димензије.

Гроб 5

На растојању 1,30 м северно од гроба 4 у истој равни и са истом оријентацијом откривен је гроб 5. И овде се ради о дубљој јами ограђеној каменим венцем и покривеној већим комадима камених плоча од којих су неки били пропали у јаму. Гроб је био правоугаоног облика димензија 1,96x0,80 м. Без налаза.

Овде треба напоменути и то да су остаци инхумираног покојника лежали на некој врсти каменог патоса, сачињеног од већих комада камених плоча. Патос је остао сачуван само до једне трећине дна гроба, или је можда дно гроба било патосано само на простору на коме је лежала покојникова глава.

Гроб 6

Удаљен 9,60 м од гроба 5 у правцу севера и нешто повучен ка западу, откривен је гроб 6 који се по начину конструисања разликује од напред описаних. Гроб 6 је био конструисан од тегула. Скелет, који је судећи према димензијама припадао детету, лежао је на једној целој и једној фрагментованој тегули. Са обе уже стране гроб је био фланкиран са по једним плочатим каменом побијеним у земљу. На ова два камена је са обе дуже стране гроба лежала по једна косо постављена тегула, стварајући кров на две воде. Пукотине између тегула биле су покривене комадима тегула и каменим плочама да би се унутрашњост гроба сачувала од продирања земље. Дужина гроба износила је 1,19 а ширина 0,46 м. Гроб је био оријентисан исток — запад са незнатним скрећањем ка северу. Без прилога.

Гроб 7

Северно од гробнице I на удаљености од 18,60 м, пратећи већ постојећи низ гробова, откривен је гроб 7, конструисан на

већ описан начин са нешто солиднијом градњом. Камени венац који ограђује гробну јаму озидан је од ломљеног камена али уз употребу малтера градећи правоугаону основу гроба са нешто заобљеним угловима на источној страни. Цео гроб је био прекривен масивним каменим плочама, које су под притиском земље упале у гробну јаму. Оријентација се поклапа са осталим откритим гробовима, што значи исток — запад. Димензије гроба су нешто веће, дужина 2,50 а ширина 1,10 м.

У гробу су приликом његовог чишћења откривени остаци више сахрањених покојника у секундарном положају. На основу четири пронађене лобање у западном делу гроба можда је могуће закључити да је у овом гробу извршено сахрањивање четири одрасле особе. Остаци скелета лежали су на различитим нивоима, али се на основу овога не може ништа закључити о времену у коме је извршено сахрањивање. Може се једино предположити да је ова гробна конструкција била дуже времена у употреби и да је у једном релативном кратком временском раздобљу извршено сахрањивање четири одрасле особе.

У западном делу гроба пронађена је једна бронзана, овална шнала са гвозденим трном, украшена орнаментом пробијања. Поред шнале нађена је и једна бронзана алка, као и једно гвоздено кресиво, које се нажалост није могло сачувати.

Гр об 8

Уз јужни зид гробнице I на удаљености од 0,20 м откривена је камена конструкција гроба 8, са уобичајеним каменим венцем и каменим покривачем. Гр об је оријентисан исток — запад, димензија 2,05x0,90 м. У гробној јами нису нађени никакви остаци инхумираног покојника, мада, на основу овога не треба закључивати да није извршено сахрањивање, јер су скелети и у осталим гробовима били јако оштећени и могли су бити констатовани само на основу извесних фрагмената костију, а што је вероватно утицај воде и присуство велике количине соли. У гробу није било прилога.

Гр об 9

Уз западни зид гробнице II откривена је овална, плитка јама испуњена слојем гари и пепела са остацима калцинисаних костију спаљеног покојника. Између гроба и гробнице II налазило се неколико камених плоча, које су се делимично ослањале на зид гробнице I. Испод ових масивних камених плоча није могло бити констатовано постојање гроба, тако да је њихова на-

мена за сада остала нејасна. Димензије гроба 9 су износиле 0,65x0,75. Без прилога.

Гр об 10

Уз гроб 9, оријентисан исток — запад, откривен је гроб 10, конструисан на већ описан начин, са каменим венцем и каменим покривачем. Ни у овом гробу нису нађени остаци сахрањеног покојника. Димензије гроба су 0,90x0,60 м. Без прилога.

Гр об 11

Уз ивицу источног темеља самопослуге „Врачар”, ближе јужном углу, откривен је гроб 11. Гробну јаму ограђивао је 0,20 м дебео зид, зидан од ломљеног камена утопљеног у кречни малтер. Висина зиданог венца износила је 0,60 м. Скелет покојника је лежао положен на леву страну са ногама незнаатно савијеним у колену и рукама савијеним у лакту и подигнутим у висину лица. Скелет је лежао на брижљиво изграђеном патосу од тањих камених плоча. Димензије гроба су 2,20x0,95 м. За разлику од осталих гробова, овај је био оријентисан север — југ. За покривач употребљене су веће и масивније камене плоче.

У дну гроба између ногу покојника нађен је један керамички тањир од црвено печене земље. У тањиру је нађен један бронзани новчић, јако оштећен, без могућности да се идентификује. Поред новчића у тањиру је нађен и један фрагмент тањег бронзаног лима, вероватно од неког плићег бронзаног суда.

Гр об 12

Уз југоисточну страну гроба 7 била је прислоњена омања гробна конструкција, димензија 1,00x0,35 м, оријентисана југоисток — северозапад. Гроб је био конструисан на уобичајени начин, са каменим венцем, с том разликом што је уместо ломљеног камена или камених плоча, био покривен фрагментима тегула. Судећи по димензијама гроба, као и по остацима скелета (нађено само неколико фрагмената фемура), овде се ради о дечјем гробу.

После скидања каменог венца запажена је једна веома интересантна чињеница. Наиме, североисточна страна венца гроба 12 била је укопана испод источне стране гроба 7, што говори да је гроб 7 укопан раније. Без прилога.

Гр об 13

Такође уз источну страну темеља самопослуге „Врачар”, ближе њеном северном углу, откривен је још један гроб са плитком гробном јамом, димензија 1,25x0,55 м, оријентисан исток — запад. И овај гроб вероватно припада детету, јер су пронађени остаци скелета били толико пропали да се на основу њих није могла одредити ни приближна старост сахрањеног покојника. Без прилога.

Гр об 14

Овај гроб је само констатован јер се његов већи део налазио испод темеља самопослуге. Остала је видљива делимично само једна дужа страна каменог венца. Уобичајена конструкција, као и оријентација. Без прилога.

Ово би био појединачни приказ свих новооткривених гробних конструкција будванске некрополе. Сматрали смо за потребно да дамо опис сваког гроба појединачно, јер се они међусобно разликују по облику, начину конструкције и начину сахрањивања покојника.

На крају овог описа треба напоменути да је у шуту, испред данашње самопослуге „Врачар”, пронађена једна камена скулптура млетачког лава са одломљеним крилима, о којој ће бити речи на другом месту.

ФОРМЕ ГРОБНИХ КОНСТРУКЦИЈА И НАЧИН САХРАЊИВАЊА

У току поменутих заштитних радова на будванској некрополи, укупно је откривено четрнаест гробова, од којих три припадају двома откривеним гробницама. Међу већином ових конструкција постоје битне разлике, како по форми и начину грађење, тако и по начину сахрањивања извршеном у њима. На основу тих постојећих разлика можемо све откопане конструкције сврстати у три групе:

1. гробнице
2. гробови са сахрањеним покојницима
3. гробови са спаљеним покојницима.

Нормално, свака од ових група садржи извесне карактеристике које су заједничке за све три групе, али постојање елемената по којима се битно разликују чине да их морамо посматрати овако одвојене у групе. Исто тако постоје и извесни еле-

менти који пружају основе да се и међу конструкцијама исте групе направе разлике као рецимо код групе гробова са сахрањеним покојницима, где постоје гробови конструисани од камена као и гробови конструисани од тегула. Но ми се у такве детаљније поделе нећемо упуштати.

Гр об н и ц е:

Већ је речено да су приликом истраживачких радова откопане две гробнице. И једна и друга припадају монументалним спектакуларним конструкцијама, изграђеним с намером да буду видљиве, да служе један дужи временски период, као и да означе место сахрањивања једне богатије породице.

Начин градње обе гробнице је сличан. Грађене су од камена повезаног кречним малтером, мада и ту постоји разлика. Гробница I је грађена од притесаног камена, док је гробница II зидана од ситно ломљеног камена. Форма и начин сахрањивања извршен у њима битно се разликује. У гробници I извршено је сахрањивање покојника у, за то, нарочито припремљену конструкцију, док је у гробници II извршено сахрањивање остатака спаљеног покојника, такође у нарочиту врсту конструкције. Употреба и једног и другог начина сахрањивања у антици није ни неуобичајена ни ретка. Мање више сличне гробнице са посебном гробничом конструкцијом срећемо на скоро свим већим римским некрополама у нашој земљи, а познате су и са ранијих истраживања на будванској некрополи.¹⁾

Гробница II припада типу осарија које су у већем броју варијаната познате на некрополама дуж приморског појаса Далмације у периоду раног царства.²⁾

Гр об н е к о н с т р у к ц и ј е:

У свим гробовима, изузев гроба 9 и гробова 2 и 3 из гробнице II, извршено је инхумирање покојника у унапред припремљену гробну конструкцију, која је мање или више брижљиво израђена и чији су зидови понекад чак и омалтерисани са унутрашње стране. Све ове камене конструкције су без изузетка покривене каменим плочама, што такође не представља неку изузетну појаву на античким некрополама.

Говорећи о начину укопавања ових гробова може се чак рећи да је постојала нека врста система. Сви гробови су оријентисани исток — запад са малим одступањима и сви леже у

¹⁾ Податак познат из документације са ископавања која се чува у Заводу за заштиту споменика културе СР Црне Горе.

²⁾ Драгослав Срејовић, Римске некрополе раног царства у Југославији, Старинар, Нова серија, књ. XIII-XIV, Београд 1962-63, стр. 79.

једном, релативно правилном низу који се протеже у правцу север — југ. Наравно, ово може бити и случајност, јер је откривен релативно мали број гробова у односу на целу некрополу, да би се могао у овом смислу извести неки коначан закључак. Ипак може се предпоставити да се, с обзиром да се ради о периферном делу некрополе где је вероватно био ограничен простор, почео примењивати изванредан ред у уклапавању нових гробова. Коначно, ово ће решити даља истраживања на овој некрополи.

Гроб 6, који по начину сахрањивања припада групи са инхумираним покојницима, по форми и начину конструкције битно се разликује од осталих гробова ове скупине. Како је већ речено, овај гроб је конструисан од тегула. Ни ово није усамљена појава, пошто овакав начин конструисања гробова у разним варијантама срећемо на већем броју касноантичких и раносредњовековних некропола у нашој земљи.

Гроб број 9, као и гробови 2 и 3 из гробнице II, припадају групи гробова са спаљеним покојницима.

Гроб 9 припада најпростијој варијанти типа гробних конструкција са спаљеним покојником. Плитка, овална јама у коју су после хлађења ломаче, заједно са гаром и пепелом смештени остаци спаљеног покојника. Ову варијанту начина сахрањивања остатка спаљеног покојника срећемо готово у свим крајевима наше земље.³⁾

Код гробова 2 и 3 такође срећемо једну од варијаната сахрањивања у урнама. Обе урне су смештене у овалну јаму испуњеном слојем гари и пепела која се налази у центру квадратне камене конструкције, док су остаци спаљених покојника брижљиво испрани и смештени у урне заједно са прилозима.

Овакви осарији познати су искључиво дуж приморског појаса Далмације и по острвима (Осор, Вис, Сплит, Вид, Будва) и сви припадају I веку наше ере.⁴⁾

ХРОНОЛОГИЈА И ЗАКЉУЧАК

У релативно малом броју откривених гробница и гробова, где срећемо неколико различитих типова конструкција и начина сахрањивања, одмах се намеће и закључак да се ради и о различитом времену њихове употребе. Како на основу њихових форми не можемо много закључити о њиховој хронологији, то ћемо ради прецизнијег датовања користити пронађени гробни инвентар.

³⁾ Ibidem, стр. 80.

⁴⁾ Ibidem, стр. 79.

Већ је напоменуто да је у гробници I при њеном северном зиду пронађена фрагментована керамичка амфора, која нажалост није могла бити сачувана, те је њен облик на плану учртан ради оријентације, док је у табли њен рецелиф учртан недовољно прецизно, тако да се за неко ближе датовање гробнице не може употребити.

На основу сличних монументалних камених гробница, откривених при ранијим истраживањима на овој некрополи, у чијим гробовима је пронађен материјал који припада II и III веку наше ере,⁵⁾ задовољићемо се да и нашу гробницу датујемо у II — III век нове ере.

Гробница II са гробовима 2 и 3, тј. са урнама, не представља тешкоћу за датовање. Облик ових урни са две вертикалне тракасте дршке и са хоризонталним канелурама, честе су међу гробним инвентаром некрополе са спаљеним покојницима и датују се у I и II век наше ере.⁶⁾

Већ је речено да осарије овог типа Драгослав Срејовић ставља у I век наше ере.

За оквирно датовање наших гробних конструкција несумњиву важност има налаз гроба 7, у коме је нађено једно гвоздено кресиво, које нажалост није могло бити сачувано. Кресиво је са чела било благо удубљено, на оба краја лучно савијено и са израженом грбом на средини унутрашњег дела.

При археолошким ископавањима старословенске некрополе у Брезју у гробовима 7 и 38 нађена су гвоздена кресива веома слична нашем. Ова кресива су датована у период од VIII до X века.⁷⁾ Такође на некрополи Мејце код Бузета нађено је једно кресиво идентично нашем, датовано у VII до VIII века наше ере.⁸⁾

Како су заједно са кресивом у овом гробу нађена и два примерка бронзаног накита, који свакако припадају ранијој епохи, то се проблем датовања овог гроба може решити предпоставком да је у раном средњем веку у већ постојећи антички гроб извршено накнадно сахрањивање, можда чак после неке епидемије или битке, јер су у овом гробу пронађени остаци четири сахрањене одрасле особе.

⁵⁾ Податак познат из документације Завода за заштиту споменика културе СР Црне Горе.

⁶⁾ Boris Ilakovic, *Keramika iz antičkog broda potonulog kod Paklenih otoka, Diadora*, sv. 4, Zadar 1968;... на таблама II и III, под бројем 1746 налази се идентичан примерак лонца са две дршке кога Илаковац датује у I—II век.

⁷⁾ Stanko Pahić, *Staroslovenski grobovi v Brezju pri Zrečah*, *Arheološki vestnik, Ljubljana* 1967.

⁸⁾ Branko Marušić, *Istra u ranom srednjem vijeku*, Pula 1960, таб. VI, сл. 6.

У гробу 4 нађено је неколико фрагмената керамике која припада хеленистичкој епохи (фрагменти глатта ваза), што не треба да значи да и гроб припада том периоду. Највероватније да су ови ситни фрагменти накнадно доспели у гроб из шута са ранијих ископавања.

* * *

На основу напред изнетог на крају ћемо покушати да у неколико црта сумирамо резултате добијене овим кратким истраживачким радовима:

1. Будванска некропола захвата један релативно велики простор и протеже се и изван раније утврђених граница: хотел „Авала”, двориште хотела и његова непосредна близина;

2. Сви новооткривени гробови су исто оријентисани и распоређени у један правилан низ што можда говори о постојању извесног система приликом укопавања.

3. Новооткривене конструкције се међусобно разликују по форми, начину конструкције и начину сахрањивања.

4. Сахрањивање у новооткривеним гробним конструкцијама будванске некрополе вршено је и у раном средњем веку, о чему нам сведоче гробни инвентар и гробне конструкције.

5. Нова истраживања су показала да будванска некропола још није у целости истражена, те да би наредна истраживања требало усмерити ка западу на падину оближњег брежуљка.

Résumé

QUELQUES TROUVAILLES NOUVELLES DES TOMBEAUX A BUDVA

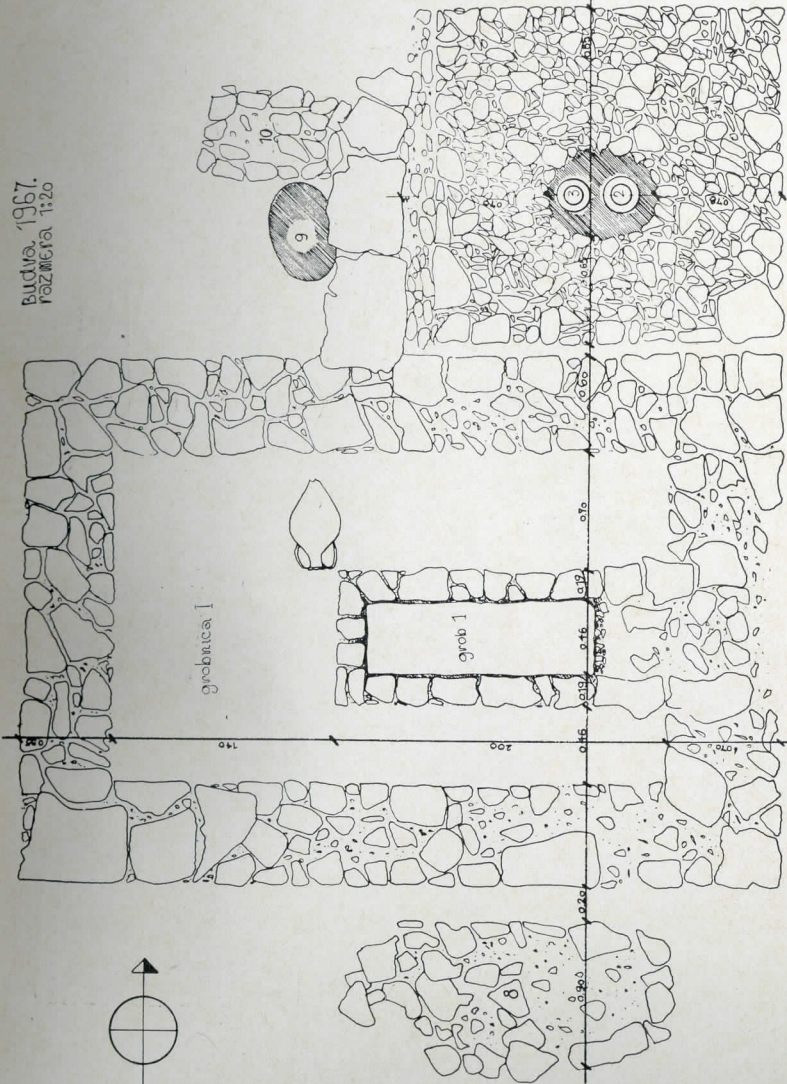
Čedomir MARKOVIĆ

L'Institut pour la protection des monuments historiques de la RS Crna Gora a entrepris, pendant l'automne 1967, les excavations de sauvegarde d'une petite partie de la très connue nécropole ancienne de Budva. Pendant ces travaux de 15 jours ils sont trouvés deux caveaux monumentales et 11 tombs.

La plupart des tombeaux était construite à la même manière: corniche de pierre maçonée, quelquefois crépie d'intérieur, avec un covercle des carreaux masifs. Un tombeau était construit par les tuiles romaines («te-gulae»), tandis que l'autre appartenait au type plus simple des tombeaux à incinération. Les deux caveaux étaient construits l'un par la pierre façonnée et l'autre par la pierre rompue. Le caveau I appartiene aux constructions monumentales avec un tombeau centrale, tandis que le caveau II est du type des ossuaires avec deux urnes dans le trou ovale qui se trouvait au centre de la construction carrée. Le caveau I date du II-III siècle de notre ère, mais le caveau II est un peu plus ancien et date du I-II siècle de notre ère. Les matériaux trouvés aux tombes datent de la période entre le Ier et IIIme siècle de notre ère, excepte le tombeau 7 où était trouvé un briquet en fer qui appartiene au Moyen Age ancien (VII-X siècle de notre ère).

Budma, 1967.
Pozemica 1:20

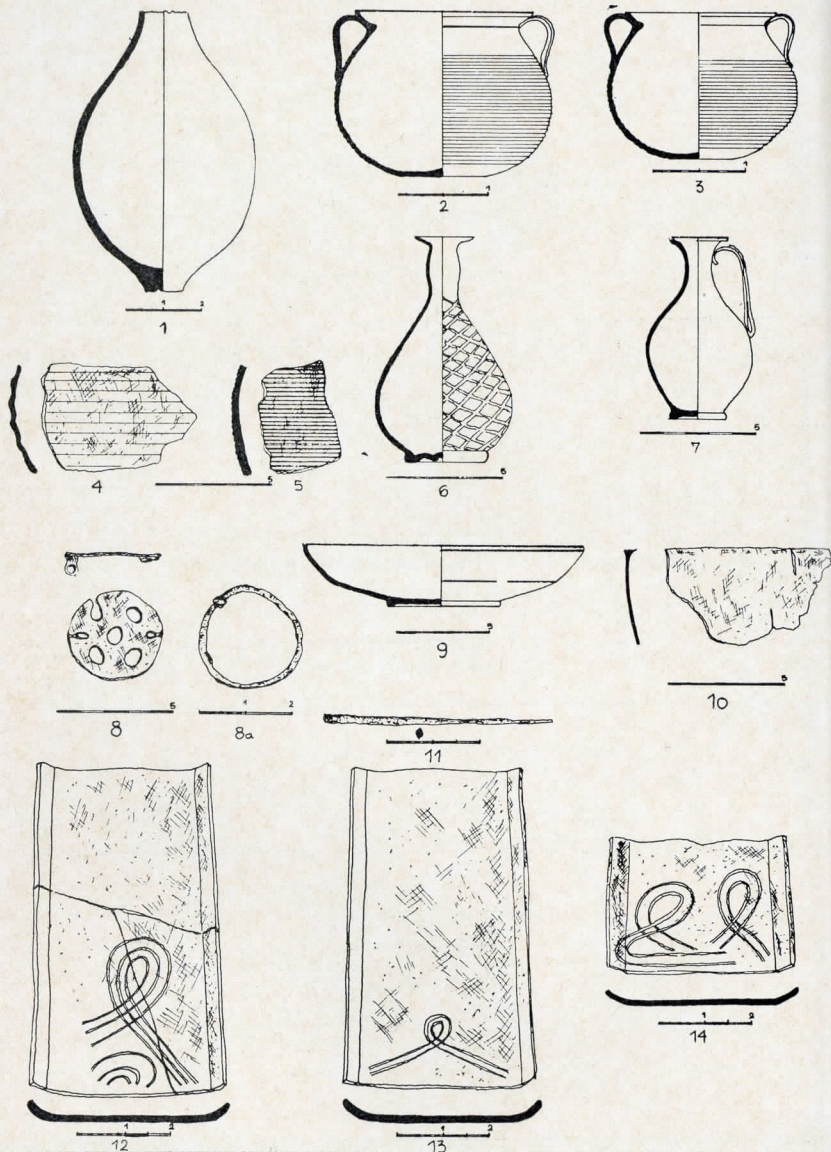

GROBICA 1, BR. 1
GROB 2, BR. 2:6
GROB 3, BR. 3:7
GROB 4, BR. 4-5
GROB 7, BR. 8; 8a

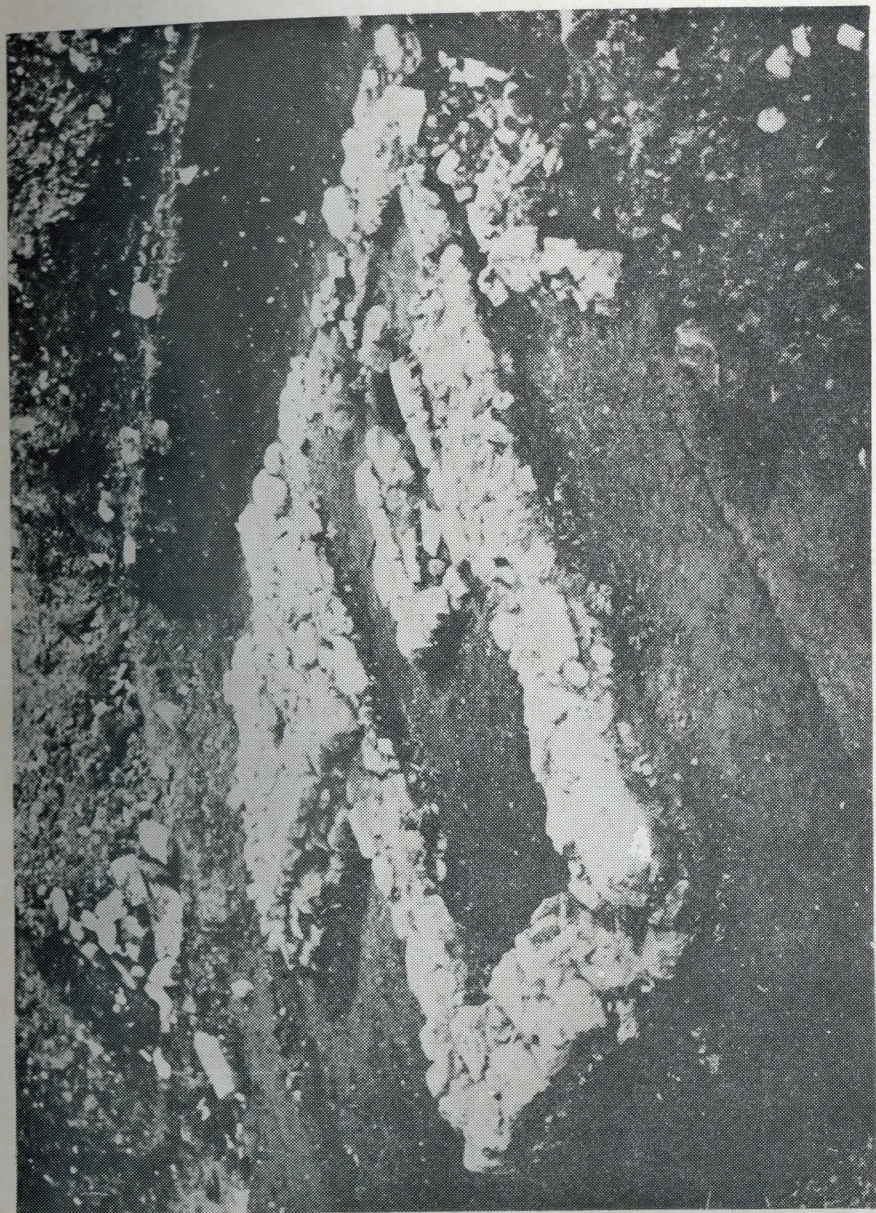
GROB 11, BR. 9, 10:11
GROB 6, BR. 12, 13:14

BUDVA 1967.

TABLA I

Сл. 1 — Изглед гробнице I и гробнице II

Сл. 2 — Изглед гроба 1 у гробници I, пре отварања

Сл. 3 — Изглед гробнице II

Сл. 4 — Основа гроба 6